

Ірина ЩЕРБАТЕНКО

асистент кафедри фінансів, обліку і аудиту,
Національний авіаційний університет

Оксана ГОРБАЧОВА

кандидат економічних наук,
доцент кафедри фінансів, обліку і аудиту,
Національний авіаційний університет

АНАЛІЗ ФАКТОРІВ, ЩО ВПЛИВАЮТЬ НА ІНВЕСТИЦІЙНУ ПРИВАБЛИВІСТЬ ПІДПРИЄМСТВ АВІАТРАНСПОРТНОЇ ГАЛУЗІ

Розглянуто фактори, які впливають на інвестиційну привабливість на різних рівнях, зокрема для підприємств авіаційної галузі.

Ключові слова: *інвестиційна привабливість, фактори, інвестиції.*

Інвестиційна привабливість є складним економічним станом (явищем), яке формується сукупним впливом окремих факторів. Кількість факторів може бути різною і різноманітною залежно від того, про який рівень інвестиційної привабливості ми говоримо: країну, галузь, регіон чи підприємство. Деякі фактори можуть бути більш значущими, інші – менш. Враховуючи світові тенденції та особливості розвитку авіаційної галузі України, слід виділити й обґрунтувати склад чинників, які впливають на інвестиційну привабливість авіапідприємств через специфіку своєї діяльності.

Питання впливу різних факторів на інвестиційну привабливість викликало наукове зацікавлення у Буднікової Ю. В., Гончарука А. Г., Гурського О. В., Дуки А. П., Збрицької Т. П., Іванова С. В., Кореневої Н. О., Купалової Г. І., Мешкова А. В., Носової О., Пожуєвої Т. О., Савчука Н., Скринника Н. В., Соколова О. Л., Стригуля Л. С., Хобти В. М., Яцика А. А. та інших науковців.

Проведення аналізу наукових підходів щодо впливу факторів на інвестиційну привабливість дає можливість констатувати нестачу наукових праць, присвячених комплексному дослідженню тих, які стосуються підприємств авіаційної галузі.

Метою статті є дослідження підходів до визначення базових груп факторів, які впливають на інвестиційну привабливість авіапідприємств.

Актуальність та необхідність формування інвестиційної привабливості в сучасних умовах обумовлено потребою в залученні інвестицій. Надзвичайно важливою стає розробка універсальних механізмів та методологій інвестиційного забезпечення підприємств авіаційної галузі, фундаментом для якої є дослідження факторів, що впливають на інвестиційну привабливість.

Нами було визначено, що інвестиційна привабливість – це сукупність політичних, економічних, соціально-культурних, природничо-екологічних та інших факторів, які формують уявлення інвестора про ефективність інвестування в об'єкти, які знаходяться на певному рівні (країна, галузь, регіон, підприємство чи проект).

На сучасному етапі низька інвестиційна активність зумовила необхідність дослідження інвестиційної

ситуації в країні та факторів, які на неї впливають. На практиці певні регіони мають значний потенціал для вкладання інвестицій, а в рейтингу інвестиційної привабливості регіонів порівняно з іншими регіонами України мають низький рівень. Саме така ситуація спонукає до необхідності ретельного дослідження чинників, що впливають на інвестиційну привабливість, та розробки сучасної методики оцінки інвестиційної привабливості з урахуванням досліджуваних факторів.

Цьому питанню було присвячено багато робіт науковців. Більшість фахівців намагалися групувати або класифікувати запропоновані (обрані, визначені) ними фактори, що формують інвестиційну привабливість. У своїй роботі Іванов І. С. [1] об'єднав їх у 5 груп, а саме: 1. Виробничо-фінансові: обсяг промислового виробництва у розрахунку на душу населення регіону на 1 особу; темпи зміни обсягу промислового виробництва; індекс фізичного обсягу продукції за галузями виробництва; рентабельність продукції; рентабельність активів; темпи зростання об'єму основних фондів підприємств галузі по повній балансовій вартості; коефіцієнт оновлення основних фондів підприємств галузі; коефіцієнт поточної ліквідності; рівень розвитку малого підприємництва; питома вага інвестицій в основний капітал за рахунок власних коштів; інвестиції в основний капітал, спрямовані на охорону довкілля та раціональне використання природних ресурсів; обсяг роздрібної торгівлі у розрахунку на душу населення; експорт продукції в дальнє і ближнє зарубіжжя у розрахунку на душу населення. 2. Соціальні: соціальна значущість галузі; забезпеченість населення житлом; забезпеченість населення приватними легковими автомобілями; забезпеченість регіону автомобільними шляхами з твердим покриттям; обсяг платних послуг для населення; рівень життя населення регіону. 3. Природно-ресурсні: наявність землі сільськогосподарського призначення. 4. Факторні: інвестиційно-значущі приватні показники та одиниці їх виміру. 5. Фактори, що спричиняють негативний вплив на інвестиційну привабливість регіону: частка збиткових підприємств; частка малозабезпеченого населення; питома вага робітників, які працюють в умовах, що не відповідають санітарно-гігієнічним нормам; рівень безробіття; рівень злочинності.

Вагомий внесок у дослідження цього питання

зробили Хобта В. М. і Мешков А. В. [2], які розглядали фактори формування інвестиційної привабливості на рівнях: держави, галузі і регіону, та класифікували (згрупували) їх. На думку дослідників, на формування інвестиційної привабливості підприємства на рівні держави впливають наступні фактори, які вони об'єднали в 3 групи, а саме: 1. Політико-правові: ступінь політичної стабільності суспільства; законодавча база; офіційно прийнята концепція розвитку держави; ступінь розвитку податкової системи; ступінь стабільності національної валюти. 2. Економічні: темпи інфляції; бюджет держави; сировинні ресурси; місткість та платоспроможність внутрішнього ринку; стан фондового ринку і фінансово-кредитної системи; ступінь розвиненості податкової системи; ступінь стабільності національної валюти. 3. Соціально-культурні: соціальна інфраструктура; екологія; соціальна ієрархія і відносини у суспільстві.

На формування інвестиційної привабливості підприємства на рівні регіону впливають наступні фактори, які економісти-науковці об'єднали в 4 групи, а саме: 1. Ступінь розвиненості інвестиційної інфраструктури: шляхи сполучення; обсяг виробництва будівельних матеріалів; кількість будівельних компаній. 2. Структура ризиків: екологічні ризики; кримінальні ризики; особливі ризики, притаманні регіону. 3. Демографічна структура: питома вага працездатного населення; рівень кваліфікації робітників регіону; питома вага населення регіону в загальному обсязі населення; співвідношення міського та сільського населення. 4. Ступінь економічної розвиненості регіону: питома вага регіону у ВВП; обсяг та динаміка капітальних вкладень на одну особу; питома вага збиткових підприємств; кількість підприємств; середній рівень зарплатні; обсяг виробництва на одну особу.

На формування інвестиційної привабливості підприємства на рівні галузі впливають наступні фактори, які Хобта В. М. і Мешков А. В. об'єднали в 7 груп: 1. Розмір та потенціал ринку: розмір ринку; потенціал ринку; еластичність цін; темп зростання ринку; циклічність попиту; прибутковість. 2. Конкуренція: наявність рівних конкурентів; ступінь спеціалізації конкурентів; інтенсивність конкуренції; наявність товарів-субститутів. 3. Бар'єри входження до галузі: капіталомісткість галузі; захищеність з боку держави; доступ до сировинних ресурсів; соціальні проблеми галузі. 4. Бар'єри виходу підприємства з галузі: державні та соціальні обмеження, що перешкоджають виходу з галузі; можливість та швидкість перепрофілювання активів. 5. Взаємовідносини з постачальниками: розташування постачальників; наявність матеріалів-субститутів; інтенсивність конкуренції серед постачальників; можливість формування стратегічних союзів з постачальниками. 6. Технологічні фактори: рівень інновацій у галузі; складність виробництва та продукції; патентно-ліцензійна ситуація; наукомісткість продукції. 7. Соціальні фактори: демографічні процеси; профспілки; суспільні організації; виробничі стосунки робітників та керівництва.

Важливий вплив на інвестиційну привабливість різних рівнів мають привілеї. Регіональний рівень з цієї точки зору є нерівномірним. Така ситуація спричинена природними, історичними, демографічними, етнографічними причинами. Ситуація не позитивна серед місцевих і локальних привілеїв (субсидій, субвенцій, дотацій, пільг, вільних економічних зон). На

жаль, диференціація привілеїв між різними регіональними рівнями обумовлюється не лише врахуванням конкретних місцевих особливостей, а й різною силою лобістського впливу керівників та підприємців тих чи інших регіонів.

На думку Скринник Н. В. [3], основними чинниками, які впливають на інвестиційну привабливість регіону, є: характер ринкового реформування економіки; правова, економічна й політична ситуація; фінансово-кредитна й податкова система; рівень розвитку ринкової інфраструктури; рівень тінізації економіки; географічне розташування і сприятливі кліматичні умови; стан науково-технічного комплексу; споживчий ринок; культурна спорідненість з іншими народами; природно-ресурсний потенціал і демографічний фактор, що свідчить про високий рівень освіти, професійну підготовку робітників і разом з тим низьку ціну робочої сили.

Дослідження Носової О. дозволили їй стверджувати, що «інвестиційна привабливість країни належить до визначального показника руху капіталу. Вона залежить від різноманітних чинників, що характеризують багатовекторність інвестиційних відносин на рівні фірми, регіону, країни. До основних чинників належать: економічні, правові, природного потенціалу й інституціональні. До економічних належать економічний потенціал, рівень економічного розвитку, наявність кваліфікованої робочої сили. Чинники природного потенціалу характеризують запаси природних ресурсів і їхню структуру. Правові визначаються інвестиційним законодавством, його реалізацією на всіх рівнях держави, гарантією прав власності. Інституціональні чинники детермінуються панівними нормами, правилами поведінки, традиціями, що існують у суспільстві, та правовими, економічними, технологічними інститутами, що функціонують» [4].

На думку Дуки А. П., інвестиційна привабливість країни визначається такими факторами:

1) можливість закріпитися на перспективному ринку збуту України;

2) прагнення одержати прибуток на довгостроковій основі;

3) доступ до порівняно дешевих джерел сировини та ресурсів, що підвищує конкурентоспроможність продукції за рахунок економії витрат виробництва і наближеності до джерел сировини;

4) використання відносно дешевої і кваліфікованої робочої сили як важливого фактору зниження витрат виробництва і відповідно собівартості продукції [5, с. 213].

Буднікова Ю. В. стверджує, що «всі фактори можна згрупувати в дві групи: фактори опосередкованого впливу та фактори безпосереднього впливу підприємства на інвестиційну привабливість. До першої групи відносяться фактори, які не піддаються впливу окремого підприємства, на них можна впливати тільки на державному рівні. До другої групи відносяться фактори, на які підприємство може впливати і змінювати їх показники, характеристики тощо» [6]. У ході роботи дослідницею їх було виявлено 34, які різною мірою впливають на інвестиційну привабливість підприємств, а саме: 1. Фактори опосередкованого впливу: галузева приналежність; географічне місце розташування; наявність і доступність природних ресурсів; екологічна ситуація; культура і освіта населення; економічна стабільність України; соціально-політична стабільність; нормативно-правове поле сфери

діяльності підприємства; інформаційне поле; пільги для інвесторів; розвинута інфраструктура; ступінь економічної свободи підприємств; позиція України на світовому ринку; наявність у держави органів, що контролюють інвестиційний процес; темпи інфляції; можливість експортувати продукцію; рівень доходів населення; конкуренція в галузі. 2. Фактори безпосереднього впливу: виробнича програма; маркетингова діяльність; управлінський облік і контролінг; корпоративне управління; кадровий потенціал; юридична діяльність; технологія виробництва; наявність плану стратегії розвитку; конкурентоспроможність; унікальність об'єкта; тривалість інвестиційної програми; рейтинг підприємства в галузі; платіжна дисципліна; стан майна і фінансових ресурсів; розмір витрат; структура капіталу.

Вагомий внесок у дослідження факторів, що здійснюють вплив на інвестиційну привабливість, зробили Гончарук А.Г. та Яцик А.А. Їм вдалося класифікувати фактори інвестиційної привабливості підприємства та визначити основні їх групи для підприємств харчової промисловості. На їх погляд, «використання факторного аналізу та математичного моделювання при визначенні інвестиційної привабливості підприємства не може в повній мірі відобразити вплив основних чинників на неї» [7]. У зв'язку з такою позицією вони запропонували класифікацію факторів інвестиційної привабливості підприємства, що не було вирішено раніше:

- 1) за характером виразу: якісні та кількісні;
- 2) за джерелом впливу: зовнішні та внутрішні;

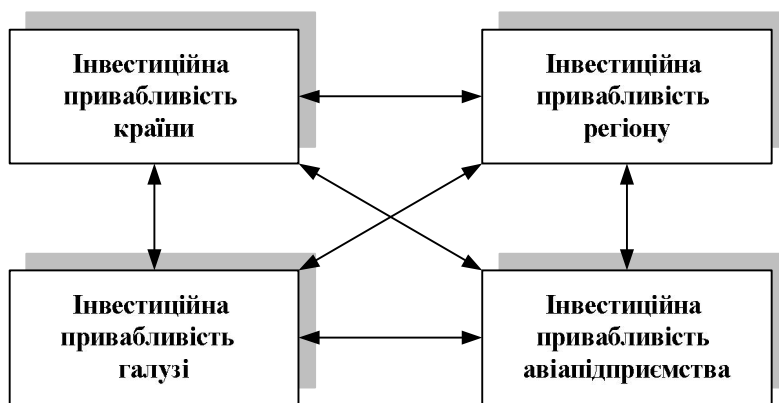
3) за ступенем впливу: визначальні, важливі та слабого впливу;

4) за охопленням: загальні та часткові.

Збруцька Т. П та Гурський О.В. присвятили свою роботу значенню людського фактору на інвестиційну привабливість регіону. Вони стверджували «оскільки людський капітал є фактором, який впливає на все економічне життя суспільства, існує зв'язок між вартістю людського капіталу та інвестиційною привабливістю відповідної території» [9]. Під людським фактором вони розуміли: розвиток освіти; створення умов для підвищення кваліфікації; підвищення доступності освіти; культурний потенціал; потенціал здоров'я.

Проаналізувавши наявні дослідження щодо впливу різноманітних факторів на інвестиційну привабливість, ми дійшли висновку, що автори мають доволі чіткі позиції, але питання залишається не вирішеним до кінця, тому що всі науковці досліджували його загально: у галузі чи регіоні. На сьогодні поза увагою науковців залишився вплив факторів на інвестиційну привабливість підприємств. Науковий набуток не враховує особливості діяльності підприємств та галузей. Питання впливу факторів на інвестиційну привабливість авіаційної галузі та інвестиційну привабливість авіаційних підприємств залишаються малодослідженими.

На нашу думку, всі рівні інвестиційної привабливості дуже взаємозалежні (рис. 1), підприємство не може мати високий рівень інвестиційної привабливості, якщо галузь, до якої належить обране підприємство, має низький рівень привабливості.

Рис. 1 Взаємозалежність інвестиційної привабливості різних рівнів*

*Розробка автора

Нами зазначено, що підприємство в системі впливу на інвестиційну привабливість є кінцевою точкою. Інвестиційна привабливість авіаційного підприємства визначається інвестиційною привабливістю всіх факторів (складових), а саме – країни, галузі і регіону (рис. 2). Велика кількість факторів за певних обставин та уподобань інвесторів прямо або опосередковано впливають на інвестиційну привабливість підприємств авіаційної галузі. Кожен з факторів має різний рівень впливу. Нами було підібрано та запропоновано власний підбір факторів, що впливають на інвестиційну привабливість різних рівнів, та виділено чинники, що

впливають на інвестиційну привабливість авіаційної діяльності, а саме: пасажиропотік, вантажопотік, кількість злетів/посадок повітряних суден, аеронавігаційне та аеропортове обслуговування, авіаційна безпека. Такі фактори, як пасажиропотік, вантажопотік, притаманні винятково для транспортної галузі, а кількість злетів/посадок повітряних суден, аеронавігаційне та аеропортове обслуговування, авіаційна безпека – лише для авіації. Незважаючи на невелику кількість таких факторів та вузьку сферу їх впливу, вагомість їх дуже висока.

ФАКТОРИ ЩО ВПЛИВАЮТЬ НА ІНВЕСТИЦІЙНУ ПРИВАБЛИВІСТЬ

КРАЇНА

- ПОЛІТИЧНЕ:**
- концепція розвитку (нааяність плану та стратегії розвитку) країни;
  - стабільність законодавчо-правової бази;
  - рівень розвитку зовнішньоекономічних зв'язків;
  - стан корупції та бюрократичних бар'єрів;
  - захист та рівень втручання з боку влітчіх рівнів (міжнародних організацій);
  - політична ситуація в країні та ступінь політичної стабільності суспільства;
  - стан судової системи країни;
  - тощо.
- ЕКОНОМІЧНЕ:**
- рівень ВВП;
  - рівень економічного розвитку країни;
  - стан бюджетної системи та бюджету держави;
  - стан та розвиненість податкової системи;
  - стан фондового ринку;
  - стан грошово-кредитної системи;
  - темп інфляції;
  - наявність вільних економічних та офшорних зон;
  - розмір інвестицій в основний капітал;
  - обсяг капітальних вкладень;
  - стан науково-технічного прогресу, інноваційна активність їх питома вага, сучасність, технологій в країні;
  - якість управління країною;
  - стан та наявність сировинних ресурсів;
  - конкурентоздатність країни;
  - динаміка цін на сировину та продукцію;
  - перспективність розвитку країни;
  - тощо.
- СОЦІАЛЬНО-КУЛЬТУРНЕ:**
- розвиток соціальної інфраструктури в країні;
  - демографічна ситуація;
  - частка малозабезпеченості населення;
  - рівень злочинності;
  - стан ринку нерухомості та забезпеченість житлом;
  - рівень купівельної спроможності населення;
  - обсяг працеспроможного населення;
  - доступність освіти, рівень освіти та наявність кваліфікованої робочої сили;
  - середній вік населення країни;
  - розмір безробіття та розмір заробітної плати;
  - діловий імідж керівників країни;
  - потенціал культурних (правила поведінки, традиції та ін.) країни;
  - потенціал здоров'я країни;
  - тощо.
- ПРИРОДНО-ЕКОЛОГІЧНЕ:**
- стан екології та екологічності технологій;
  - запаси природних ресурсів необхідних для розвитку та їх питома вага (частка чорноземів, забезпеченість лісами, вологобезпеченість та ін.);
  - наявність та розвиток транспортних комунікацій;
  - географічне розташування та сприятливість клімату країни;
  - близькість до світових ринків;
  - тощо.

ГАЛУЗЬ

- ПОЛІТИЧНЕ:**
- концепція розвитку (нааяність плану та стратегії розвитку) галузі;
  - стабільність законодавчо-правової бази щодо розвитку галузі;
  - відносини з іншими суб'єктами (державами, галузями, регіонами, підприємствами);
  - стан корупції та бюрократичних бар'єрів в галузі;
  - захист та рівень втручання з боку країни;
  - ступінь політичної стабільності суспільства;
  - тощо.
- ЕКОНОМІЧНЕ:**
- економічний потенціал галузі;
  - рівень ВВП галузі та питома вага у ВВП країни;
  - рівень економічного розвитку галузі;
  - стан бюджетної системи та розподіл бюджетних коштів на рівні галузі;
  - стан та вплив податкової системи на галузі;
  - стан фондового ринку;
  - стан грошово-кредитної системи;
  - темп інфляції;
  - розмір інвестицій в основний капітал галузі;
  - обсяг капітальних вкладень галузі;
  - стан науково-технічного прогресу, інноваційна активність їх питома вага, сучасність, технологій галузі;
  - якість управління галуззю;
  - стан та наявність сировинних ресурсів в галузі;
  - рівень необхідності в послугах і продукції галузі та уподобання споживачів;
  - діяльність конкурентів та показники діяльності конкурентів;
  - рівень завантаження потужностей галузі;
  - наявність формувати стратегічні союзи з постачальником;
  - обсяг реалізації продукції галузі;
  - динаміка цін на сировину та продукцію в галузі;
  - ефективність діяльності галузі;
  - наявність налагоджених каналів збуту та постійних споживачів;
  - перспективність розвитку галузі;
  - складність виробництва продукції чи надання послуг галузі;
  - кількість підприємств галузі та питома вага збиткових;
  - тощо.
- ПРИРОДНО-ЕКОЛОГІЧНЕ:**
- стан екології та екологічності технологій;
  - запаси природних ресурсів необхідних для розвитку галузі та їх питома вага;
  - наявність та розвиток транспортних комунікацій;
  - близькість до світових ринків;
  - тощо.

РЕГІОН

- ПОЛІТИЧНЕ:**
- концепція розвитку (нааяність плану та стратегії розвитку) регіону;
  - стабільність законодавчо-правової бази регіону;
  - відносини з іншими суб'єктами (державами, галузями, регіонами, підприємствами);
  - стан корупції та бюрократичних бар'єрів в регіоні;
  - захист та рівень втручання з боку країни;
  - ступінь політичної стабільності регіону;
  - стан судової системи регіону;
  - тощо.
- ЕКОНОМІЧНЕ:**
- економічний потенціал регіону;
  - рівень ВВП регіону та питома вага у ВВП країни;
  - рівень економічного розвитку регіону;
  - стан бюджетної системи та розподіл бюджетних коштів на рівні регіону;
  - стан та вплив податкової системи на регіон;
  - стан фондового ринку;
  - стан грошово-кредитної системи;
  - темп інфляції;
  - наявність вільних економічних та офшорних зон;
  - розмір інвестицій в основний капітал регіону;
  - обсяг капітальних вкладень в регіон;
  - стан науково-технічного прогресу, інноваційна активність їх питома вага, сучасність, технологій регіону;
  - якість управління регіоном;
  - стан та наявність сировинних ресурсів в регіоні;
  - рівень необхідності в послугах і продукції в регіоні та уподобання споживачів;
  - наявність конкурентів та показники діяльності конкурентів;
  - рівень завантаження потужностей регіону;
  - можливість формувати стратегічні союзи з постачальником;
  - обсяг реалізації продукції в регіоні;
  - динаміка цін на сировину та продукцію в регіоні;
  - ефективність діяльності регіону;
  - наявність налагоджених каналів збуту та постійних споживачів;
  - перспективність розвитку регіону;
  - кількість підприємств в регіоні та питома вага збиткових;
  - тощо.
- СОЦІАЛЬНО-КУЛЬТУРНЕ:**
- розвиток соціальної інфраструктури регіону;
  - демографічна ситуація та питома вага населення регіону в загальному обсязі населення;
  - частка малозабезпеченості населення в регіоні;
  - рівень злочинності та питома вага злочинності в регіоні;
  - стан ринку нерухомості та забезпеченість житлом в регіоні;
  - рівень купівельної спроможності населення регіону;
  - обсяг працеспроможного населення регіону та його питома вага;
  - доступність освіти, рівень освіти та наявність кваліфікованої робочої сили в регіоні;
  - створення умов для підвищення кваліфікації працівників регіону;
  - середній вік населення регіону;
  - кількість населення регіону та питома вага міських та сільських жителів;
  - розмір безробіття та розмір заробітної плати працівників в регіоні;
  - діловий імідж працівників регіону;
  - потенціал культурних (правила поведінки, традиції, тощо) регіону;
  - тощо.
- ПРИРОДНО-ЕКОЛОГІЧНЕ:**
- стан екології та екологічності технологій;
  - запаси природних ресурсів необхідних для розвитку регіону та їх питома вага;
  - наявність та розвиток транспортних комунікацій;
  - географічне розташування та сприятливість клімату регіону;
  - тощо.

ПІДПРИЄМСТВО

- ПОЛІТИЧНЕ:**
- концепція розвитку (нааяність плану та стратегії розвитку) підприємства;
  - стабільність законодавчо-правової бази;
  - відносини з іншими суб'єктами (державами, галузями, регіонами, підприємствами);
  - стан корупції та бюрократичних бар'єрів;
  - захист та рівень втручання з боку країни;
  - політична ситуація в країні та ступінь політичної стабільності суспільства;
  - тощо.
- ЕКОНОМІЧНЕ:**
- економічний потенціал підприємства;
  - рівень економічного розвитку підприємства;
  - розподіл бюджетних коштів на рівні державного підприємства;
  - стан та вплив податкової системи на підприємство;
  - стан фондового ринку;
  - стан грошово-кредитної системи;
  - темп інфляції;
  - розмір інвестицій в основний капітал підприємства;
  - обсяг капітальних вкладень підприємства;
  - стан науково-технічного прогресу, інноваційна активність їх питома вага, сучасність, технологій підприємства;
  - складність виробництва продукції чи надання послуг підприємства;
  - якість управління підприємством;
  - стан та наявність сировинних ресурсів підприємства;
  - рівень необхідності в послугах і продукції підприємства та уподобання споживачів;
  - наявність конкурентів та показники діяльності конкурентів;
  - рівень завантаження потужностей підприємства;
  - можливість формувати стратегічні союзи з постачальником;
  - обсяг реалізації продукції підприємства;
  - динаміка цін на сировину та продукцію підприємства;
  - ефективність діяльності підприємства;
  - наявність налагоджених каналів збуту та постійних споживачів;
  - перспективність розвитку підприємства;
  - показники фінансової стійкості та ліквідності;
  - платоспроможність;
  - прибутковість;
  - ринкова вартість майна;
  - тощо.
- СОЦІАЛЬНО-КУЛЬТУРНЕ:**
- розвиток соціальної інфраструктури підприємства;
  - стан ринку нерухомості та забезпеченість житлом працівників підприємства;
  - доступність освіти, рівень освіти та наявність кваліфікованої робочої сили підприємства;
  - створення умов для підвищення кваліфікації працівників підприємства;
  - середній вік працівників підприємства;
  - розмір середньої заробітної плати працівників підприємства;
  - діловий імідж працівників;
  - потенціал здоров'я працівників підприємства;
  - тощо.
- ПРИРОДНО-ЕКОЛОГІЧНЕ:**
- стан екологічності технологій підприємства;
  - запаси природних ресурсів необхідних для розвитку та їх питома вага;
  - наявність та розвиток транспортних комунікацій;
  - географічне розташування підприємства;
  - тощо.

АВІАЦІЙНІ

пасажиропотік, грузопотік, кількість вильотів/посадок повітряних суден, авіаційне обслуговування, аеропортове обслуговування, авіаційна безпека, тощо.

Рис. 2. Фактори що впливають на інвестиційну привабливість авіаційного підприємства (Розробка автора)

За результатами дослідження впливу факторів на інвестиційну привабливість нами було зроблено висновок, що проблема забезпечення інвестиційної привабливості авіаційних підприємств може бути вирішена лише після чіткого визначення усіх факторів,

що впливають на її рівень як зовні, тобто з боку держави, регіону та галузі, так і зсередини, а також необхідно регулярно доповнювати і розширювати чинники, які визначають інвестиційну привабливість.

Список літератури

1. Іванов, С. В. Особливості визначення рейтингу інвестиційної привабливості регіонів України [Текст] / С. В. Іванов // *Економіка Крима*. – 2004. – №12. – С. 45-49.
2. Хобта, В. М. Современные механизмы активизации инновационной деятельности и управление инвестиционными процессами [Текст] / В. М. Хобта, А. В. Мешков // *Наукові праці ДонНТУ*. – 2009. – Випуск 36-1. – С. 118-125
3. Скринник, Н. В. Фактори впливу на інвестиційний клімат регіону [Текст] / Н. В. Скринник // *Вісник Хмельницького національного університету* – 2010. – № 5. – Т. 4. – С. 237-242.
4. Носова, О. Моделі інвестиційної привабливості: основні методики оцінювання [Текст] / О. Носова // *Агора. Перспективи соціального розвитку регіонів*. – Випуск 7. – К.: Стило, 2008. – С. 102-110.
5. Дука, А. П. Теорія та практика інвестиційної діяльності. Інвестування [Текст] / А. П. Дука – К.: Каравела, 2007. – 424 с.
6. Буднікова, Ю. В. Інвестиційна привабливість підприємства та фактори впливу на неї [Текст] / Ю. В. Буднікова // *Інноваційна економіка*. – 2011. – №4(23). – С. 194-197.
7. Гончарук, А. Г. Про фактори інвестиційної привабливості харчових технологій [Текст] / А. Г. Гончарук, А. А. Яцик // *Економіка харчової промисловості*. – 2012. – № 1(11). – С. 34-36.
8. Черваньов, Д. М. Менеджмент інвестиційної діяльності підприємств [Текст] / Д. М. Черваньов. – К.: Знання-Прес, 2003, – 622 с.
9. Збрицька, Т. П. Людський капітал як фактор інвестиційної привабливості регіону [Текст] / Т. П. Збрицька, О. В. Гурський // *Управління розвитком*. – 2010. – №3(79). – С. 28-29.
10. Щербатенко, І. В. Аналіз вітчизняних та міжнародних підходів до оцінки інвестиційної привабливості [Текст] / І. В. Щербатенко // *Корпоративні фінанси: соціально-економічні, організаційно-правові та інституціональні аспекти* – 2012. – С. 74-75.

РЕЗЮМЕ

Щербатенко Ирина, Горбачова Оксана

Анализ факторов, влияющих на инвестиционную привлекательность предприятий авиатранспортной отрасли

Рассмотрены факторы, влияющие на инвестиционную привлекательность на разных уровнях, в частности для предприятий авиационной отрасли.

RESUME

Scherbatenko Iryna, Gorbachova Oksana

Analysis of factors affecting investment potential of airline industry

The factors affecting the investment attractiveness at different levels are considered in the article. The factors influence the investment attractiveness of the enterprise of the aviation industry are defined.

Стаття надійшла до редакції 18.12.2012 р.